

NORGES HØYESTERETT

Den 27. september 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-01616-A, (sak nr. 2004/372), straffesak, anke,

I.

Chr. Falch AS

(advokat Bjørn Stordrange)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Jenny Pedersen)

II.

A

(advokat Brynjar Østgård – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Jenny Pedersen)

III.

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Jenny Pedersen)

mot

Chr. Falch AS

(advokat Bjørn Stordrange)

A

(advokat Brynjar Østgård – til prøve)

B

C

D

(advokat Anders Brosveet)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Mitsem**: Saken gjelder spørsmålet om straffeloven § 166 kan anvendes i idealkonkurrens med råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. § 1 i forskrift om sluttseddel/bryggeseddel og mottaksjournal, samt straffutmålingen for en rekke lovovertridelser ved næringsvirksomhet i fiskeindustrien.

- (2) Hålogaland lagmannsrett avsa 5. desember 2003 dom i straffesak mot A, med slik domsslutning:

”I sak 03-128 M

1. A, født 00.00.68, dømmes for en overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.a) sammenholdt med de forhold han er domfelt for ved tingrettens dom – overtredelse av straffeloven § 286 første straffalternativ, jf. § 288, jf. regnskapsloven 1977 § 1 første ledd, jf. annet ledd, jf. § 4, jf. § 5, jf. § 6, jf. § 9, overtredelse av merverdiavgiftsloven § 72 nr. 1 og 3, jf. straffeloven § 271, jf. § 270, overtredelse av straffeloven § 274 annet ledd, jf. første og tredje ledd og to overtredelser av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens poster V, jf. I.1.b-c og 2) – til en straff av fengsel i 1 – ett – år.

Til fradrag i straffen går en dag for utholdt varetekt.

Rettighetstap idømmes ikke.

2. A frifinnes for overtredelse av straffeloven § 166 første og annet ledd, overtredelse av tolloven § 64, jf. § 60, jf. § 66, jf. § 40, jf. § 15, jf. tollforskriften av 15. desember 1967 punkt 5.10.1 og 5.10.2 og overtredelse av fiskeeksportloven § 9, jf. § 8, jf. § 6, jf. fiskeeksportforskriften av 22. mars 1991 § 4 og en overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.d).

...

4. A frifinnes for krav om inndragning.
5. Saksomkostninger for lagmannsretten ilegges ikke. I tingrettens omkostningsavgjørelse gjøres ingen endring.”

- (3) I gjengivelsen i domsslutningen av de forhold der skyldspørsmålet var endelig avgjort ved tingrettens dom, er tiltalebeslutningen post VIII – overtredelser av ligningsloven § 12-1 nr. 1 litra a – falt ut. Jeg legger til at det saksomkostningsansvar A ble ilagt i tingretten var på kr 150 000.
- (4) A var daglig leder i fiskeindustribedriften Chr. Falch AS, som ved lagmannsrettens dom ble idømt slik foretaksstraff og inndragning:

”I sak 03-129 M

1. Chr. Falch AS dømmes for to overtredelser av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.a og d), jf. straffeloven § 48 a, overtredelse av tolloven § 64, jf. § 60, jf. § 66, jf. § 40, jf. § 15, jf. tollforskriften av 15. desember 1967 punkt 5.10.1 og 5.10.2, jf. straffeloven § 48 a og overtredelse av fiskeeksportloven § 9, jf. § 8, jf. § 6, jf. fiskeeksportforskriften av 22. mars 1991 § 4, jf. straffeloven § 48 a sammenholdt med de forhold foretaket er domfelt for ved tingrettens dom – overtredelse av straffeloven § 286 første straffalternativ, jf. § 288, jf. regnskapsloven 1977 § 1 første ledd, jf. annet ledd, jf. § 4, jf. § 5, jf. § 6, jf. § 9, overtredelse av merverdiavgiftsloven § 72 nr. 1 og 3, jf. straffeloven § 271, jf. § 270, overtredelse av straffeloven § 274 annet ledd, jf. første og tredje ledd og to overtredelser av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.b-c og 2), alt sammenholdt

med straffeloven § 48 a – til en bot til statskassen på 1 500 000 – enmillionfemhundretusen – kroner.

2. Chr. Falch AS frifinnes for overtredelse av straffeloven § 166 første og annet ledd, jf. straffeloven § 48 a.
3. I medhold av straffeloven § 34, jf. § 37 d inndras til fordel for statskassen 4 300 000 – firemillionertrehundretusen – kroner.
- ...
5. Saksomkostninger for lagmannsretten ilegges ikke. I tingrettens omkostningsavgjørelse gjøres ingen endring.”

(5) Som i domsslutningen for A, er henvisningen til tingrettens domfellelse for overtredelser av ligningsloven falt ut. Saksomkostningsansvaret etter tingrettens dom var på kr 300 000.

(6) Også tre arbeidsformenn ved bedriften ble domfelt:

”I sak 03-127 M

1. B, født 00.00.62, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 166 første og annet ledd, og for en overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.a).
2. For den overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 som B er endelig domfelt for ved tingrettens dom (tiltalens post V, jf. I.1.b-c), dømmes han til å betale en bot til statskassen stor 75 000 – syttifemtusen – kroner.
3. I saksomkostninger for tingretten betaler B 25 000 – tjuefemtusen – kroner. Saksomkostninger for lagmannsretten ilegges ikke.

I sak 03-126 M

1. C, født 00.00.63, dømmes for en overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.d), sammenholdt med den overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 som han er endelig domfelt for ved tingrettens dom (tiltalens post V, jf. I.1.b-c), til å betale en bot til statskassen stor 80 000 – åttitusen – kroner.
2. C frifinnes for overtredelse av straffeloven § 166 første og annet ledd, og en overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.1.a).
3. I saksomkostninger for tingretten betaler C 25 000 – tjuefemtusen – kroner. Saksomkostninger for lagmannsretten ilegges ikke.

I sak 03-125 M

1. D, født 00.00.76, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 166 første og annet ledd.
2. For den overtredelse av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. sluttseddelforskriften § 1 (tiltalens post V, jf. I.2) som D er endelig domfelt for ved tingrettens dom dømmes han til å betale en bot til statskassen stor 75 000 – syttifemtusen – kroner.

3. **I saksomkostninger for tingretten betaler D 25 000 – tjuefemtusen – kroner. Saksomkostninger for lagmannsretten ilegges ikke.”**

- (7) Lagmannsrettens dom ble avsagt etter de domfeltes anker over Lofoten tingretts dom av 18. november 2002. Ankene gjaldt flere forhold og ankegrunner, herunder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for en rekke tiltaleposter. Jeg fremhever at lagmannsretten, i motsetning til tingretten, fant at straffeloven § 166 første og annet ledd – tiltalebeslutningen post I – ikke kunne anvendes i idealkonkurrens med råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. bryggeseddelforskriften.
- (8) Straffen ble i lagmannsretten nedsatt for alle de tiltalte: For Falch fra fengsel i ett år og ni måneder og fem års rettighetstap til fengsel i ett år, for selskapet fra en bot på fire millioner kroner til en bot på 1,5 millioner kroner, og for B, C og D fra fengsel i 90 dager til en bot på henholdsvis 75 000, 80 000 og 75 000 kroner. Falch ble i lagmannsretten frifunnet for inndragningskravet, som tingretten hadde tatt til følge med 1,2 millioner kroner. Inndragningen for selskapet ble redusert fra 12 millioner til 4,3 millioner kroner.
- (9) Sakens sammenheng og de domfeltes personlige og økonomiske forhold fremgår av tingrettens og lagmannsrettens domsgrunner og mine bemerkninger i det følgende.
- (10) Påtalemyndigheten og to av de domfelte, A og Chr. Falch AS, har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Påtalemyndighetens anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for tiltalebeslutningens post I, konkurrensspørsmålet, og straffutmålingen for samtlige domfelte, er tillatt fremmet. Falchs og selskapets anke over straffutmålingen er også tillatt fremmet. Deres anke over lagmannsrettens omkostningsavgjørelse ble behandlet som et subsidiært kjæremål og forkastet av kjæremålsutvalget.
- (11) Forsvareren for Chr. Falch AS har i skranken gjort gjeldende at det foreligger nye opplysninger om selskapets økonomiske situasjon, og at inndragningen derfor bør kunne prøves av Høyesterett, selv om kjæremålsutvalget ikke tillot denne delen av anken fremmet.
- (12) Til dette bemerker jeg at domfelte ikke har begjært kjæremålsutvalgets beslutning omgjort, og utvalgets nektelse er i utgangspunktet endelig. Jeg kan for øvrig heller ikke se at det foreligger noe egentlig nytt. Etter det opplyste var selskapets økonomiske stilling, herunder regnskapet for 2002, kjent allerede for lagmannsretten. Endringene i selskapets situasjon etter lagmannsrettens dom har sammenheng med den foretaksstraff og inndragning som ble idømt.
- (13) **Jeg er kommet til** at påtalemyndighetens lovanvendelsesanke ikke kan føre frem. Videre er det mitt syn at A bør idømmes rettighetstap, og at fengsels- og bøtestraffene bør lempes noe.
- (14) Jeg ser først på *lovanvendelsesanken*.
- (15) Tiltalebeslutningens post I gjelder unnlatt eller uriktig utfylling av bryggesedler og sluttsedler, vurdert som ”falsk forklaring” og forbrytelser mot straffeloven § 166 første og annet ledd. Post V gjelder, med samme gjerningsbeskrivelse, overtredelser av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd og § 1 i forskrift om sluttseddel/bryggeseddel og mottaksjournal.

- (16) Tingretten domfelte samtlige fem tiltalte for begge tiltaleposter i idealkonkurrens, men de domfeltes anker over lovanvendelsen ble tatt til følge av lagmannsretten, som frifant for post I. Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens lovanvendelse til Høyesterett, og gjør gjeldende at straffeloven § 166 kan anvendes ved siden av straffebestemmelsen i råfiskloven for de forholdene saken gjelder.
- (17) Før jeg går inn på vurderingen av konkurrensspørsmålet, finner jeg grunn til å gi en kort beskrivelse av reglene om brygge- og sluttsedler, slik regelverket var i det tidsrommet denne delen av saken gjelder, årene 1999–2000.
- (18) Forskrift om sluttseddel/bryggeseddel og mottaksjournal av 5. september 1990 er hjemlet i råfiskloven § 7 annet ledd og saltvannsfiskeloven § 9. Etter § 1 i forskriften påbys fiskemottaksbedrifter å ”skrive ut sluttseddel/bryggeseddel etter lagets bestemmelser” straks etter levering. Både kjøper og selger er ansvarlige for at seddelen er korrekt utfylt og at opplysningene er riktige.
- (19) Henvisningen til ”lagets bestemmelser” gjelder i dette tilfellet forretningsreglene for Norges Råfisklag, som er ett av flere fiskesalgslag med enerett til førstehåndsomsetning av fisk.
- (20) Etter Råfisklagets forretningsregler skal fiskekjøperen ved hver levering utferdige en datert sluttseddel med spesifikasjon av mottatt kvantum. For faste båter kan sluttseddelen utstedes ved utløpet av hver leveringsuke. I så fall skal det utstedes en foreløpig mottakskvittering i form av en bryggeseddel, hvorfra opplysningene ukentlig overføres til sluttseddelen. Så vidt jeg forstår, var dette den vanlige fremgangsmåten i lagets virkeområde.
- (21) Brygge- og sluttsedlene er et integrert ledd i reguleringen av næringen og ressursforvaltningen, og denne registreringen av førstehåndsomsetningen i salgslagene og Fiskeridirektoratet spiller her en helt sentral rolle. Hjemmelsbestemmelsen i § 7 annet ledd ble tatt inn i råfiskloven ved lov 19. januar 1990 nr. 2 som ledd i tiltak for å styrke kontrollen med at ressursreguleringene i fiskeriene blir overholdt, jf. Ot.prp. nr. 81 (1988–89) side 3. Overtredelser straffes etter råfiskloven § 9 eller saltvannsfiskeloven § 53. Tiltalebeslutningen gjelder straffebestemmelsen i råfiskloven § 9, som retter seg mot fiskemottagerne.
- (22) Jeg er enig med lagmannsretten i at straffeloven § 166 ikke kan benyttes ved siden av råfiskloven § 9, jf. § 7 annet ledd, jf. bryggeseddelforskriften. Spørsmålet er ikke regulert i loven, og forarbeidene gir heller ikke holdepunkter av særlig betydning. Det må derfor løses ut fra generelle prinsipper om idealkonkurrens. Ved vurderingen legger jeg vekt på at bestemmelsene ikke tar sikte på forskjellige sider ved det straffbare forhold, og en oppgave som rammes av § 166 vil også rammes av bestemmelsen i råfiskloven. Begge straffebestemmelser beskytter offentligrettslige interesser. Dette er tilfellet selv om sluttseddelen også gjør tjeneste som kjøpekontrakt mellom fiskeselger og fiskekjøper. Før lovendring 15. juni 2001 nr. 51 ga råfiskloven § 9 kun grunnlag for bøtestraff, men den omstendighet at strafferammen er høyere i straffeloven § 166 kan ikke være tilstrekkelig til at bestemmelsen kan anvendes i idealkonkurrens. Hvorvidt straffeloven § 166 kunne ha vært anvendt i stedet for bestemmelsene i råfiskloven, går jeg ikke inn på.

- (23) Jeg går etter dette over til *straffutmålingen*, først for A og Chr. Falch AS. Innledningsvis bemerker jeg at det er vanskelig å finne sammenlignbare tilfeller i rettspraksis til veiledning for utmålingen.
- (24) Chr. Falch AS er en større fiskeindustribedrift med hovedkontor i Svolvær. Driftsinntektene var i 2003 ca. 92 millioner kroner. Selskapet hadde et negativt driftsresultat på ca. 2,4 millioner kroner og et årsunderskudd på ca. 3,2 millioner kroner. Men selskapet hadde da gjort avsetning for den bot og inndragning som var idømt ved lagmannsrettens dom, til sammen 5,8 millioner kroner. Som en konsekvens av dette, viste selskapets balanse en negativ egenkapital på ca. fire millioner kroner.
- (25) Selskapet, som er et familieaksjeselskap, hadde i 2003 noe over 30 ansatte. A var selskapets daglige leder. Han hadde også en større aksjepost og satt i selskapets styre. Hans far, Erling Falch sr., var selskapet styreformann. Han var også ansatt i selskapet og spilte, iallfall i den perioden saken gjelder, en sentral rolle på kontorsiden i virksomheten.
- (26) Jeg legger til at virksomheten nå drives av et nystiftet aksjeselskap, Falch Marine AS, som også eies av familien. Det er unødvendig å gå nærmere inn på dette.
- (27) Domfellelsen av A og selskapet omfatter forskjellige forhold, dels overtredelser av råfisklovgivningen og dels av regnskaps- og ligningslovgivningen mv. I tillegg er selskapet dømt for uaktsomme overtredelser av tolloven og fiskeeksportloven. De sistnevnte forhold dreide seg ifølge lagmannsrettens dom om misforståelser med forholdsvis beskjedne økonomiske konsekvenser. Det sentrale ved straffutmålingen er de øvrige forhold.
- (28) Lagmannsretten har sammenfattet overtredelsene av råfiskloven slik:

”Den ene hovedgruppen omfatter tilfeller hvor fisken er levert ett år og brygge- og sluttsedler er utferdiget tidlig neste år. Disse tilfellene gjelder regelmessig levering av fisk som er fisket utover den enkelte fiskers kvote i leveringsåret. Som følge av overtredelsene av sluttseddelforskriften, er fiske blitt ført mot fiskernes kvote det påfølgende år. Det er således tale om levering av ulovlig fanget fisk.

Den andre hovedgruppen, som omfatter de fleste enkeltovertrædelsene, gjelder tilfeller hvor brygge- og sluttsedler er utferdiget mot slutten av ett år, mens fisken er levert tidlig neste år. I disse tilfellene er sedlene utferdiget som ledd i et opplegg som la til rette for en forskyvning av fiskernes kvoter fra det ene til det andre kvoteåret i strid med regelverket. Den fisk som er fisket og levert over årsskiftet, er holdt utenfor og tilsikt holdt utenfor den enkelte fiskers kvote i fangst- og leveringsåret, og må anses som ulovlig fanget fisk.

Den tredje gruppen omfatter tilfeller hvor det på brygge- og sluttsedler er ført et annet fartøy enn det som faktisk har fisket og levert fisken. Bakgrunnen for disse tilfellene var regelmessig at fisken var fisket og ble levert av fartøy som hadde fisket hele sin kvote i leveringsåret. Man ønsket derfor å føre fisken på fartøy som ikke hadde fisket opp kvotene sine. Også i disse tilfellene var det tale om ulovlig fanget fisk.”

- (29) Det dreier seg således om kvoteforskyvninger, der brygge- og sluttsedlene ble uriktig utfylt, for å tildekke at fangsten ikke hadde skjedd innenfor kvotene eller for å legge til rette for overskridelser året etter. Dette har fiskerne hatt fordel av, men også bedriften, som – slik lagmannsretten peker på – er tilført mer fisk for bearbeiding og salg enn den

ellers ville ha fått, og omgåelsene kan også ha virket konkurransevidende i forhold til andre fiskemottak.

- (30) Lagmannsretten har anslått den samlede førstehåndsverdien av fisken, eksklusive merverdiavgift, til ca. 6,7 millioner kroner. For A er beløpet noe lavere, idet han ble frifunnet for et beløpsmessig relativt beskjedent forhold under denne tiltaleposten.
- (31) Jeg er enig med lagmannsretten i at det dreier seg om omfattende og alvorlige overtredelser av sentrale bestemmelser for næringen og ressursforvaltningen, som det av allmennpreventive grunner bør reageres strengt på. Men jeg understreker at straffen etter råfiskloven § 9 kun var bøter da handlingene fant sted.
- (32) Videre er, som nevnt, selskapet og A domfelt for overtredelser av straffeloven § 286 første straffalternativ, jf. § 288, jf. regnskapsloven 1977 § 1 første ledd, jf. annet ledd, jf. §§ 4, 5, 6 og 9, merverdiavgiftsloven § 72 nr. 1 og 3, jf. straffeloven § 271, jf. § 270 nr. 1, straffeloven § 274 annet ledd, jf. første og tredje ledd og ligningsloven § 12-1 nr. 1 litra a.
- (33) Dette førte til at selskapets resultatregnskap og balanse ble feil i årene 1995 til 1999, for de fire første årene med lavere resultat og egenkapital enn det riktige. For årene 1995 til 1998 ble selskapet ilignet for lav inntektsskatt, og i årene 1997 til 1999 ble det unndratt merverdiavgift. Men også i disse henseender dreide det seg om forskyvninger fra ett år til et annet.
- (34) Lagmannsretten har sammenfatningsvis beskrevet forholdene slik:

”Som tidligere pekt på, var det, slik lagmannsretten forstår saken, nettopp skattemessige motiver som lå til grunn for [lovovertredselsene]. Størrelsen på de beløp som er unndratt i skatt det enkelte år, er ikke opplyst. Det må imidlertid legges til grunn at beløpene er betydelige. Det er også de merverdiavgiftsbeløp som er unndratt ved inngivelse av oppgave og betaling av 6. termin 1997, 6. termin 1998 og 6. termin 1999. Selv om de skattepliktige inntekter er kommet til beskatning i senere år, og unndratt merverdiavgift i hvert enkelt tilfelle er medtatt og betalt i forbindelse med den etterfølgende termin, foreligger det i samtlige tilfeller fullbyrdede overtredelser av hhv. ligningslov og merverdiavgiftslov, jf. Rt. 1996 88. Overtredelsene gjelder betydelige beløp, og må karakteriseres som omfattende og alvorlige. Det er likevel ikke helt uten betydning for straffutmålingen at det man tilsiktet med de straffbare overtredelser av ligningsloven var å forskyve inntekter til senere ligningsår, ikke varig å unndra inntekter fra beskatning. Heller ikke er det uten betydning for straffutmålingen at de unndratte merverdiavgiftsbeløp er innberettet og oppgjort, ved den i hvert tilfelle påfølgende avgiftstermin.”

- (35) Jeg slutter meg til lagmannsrettens vurdering.
- (36) Det fremgår av lagmannsrettens dom at de nevnte overtredelsene ble initiert av E sr., som også sto sentralt ved gjennomføringen, men at A deltok sammen med ham. Når det gjelder overtredelsene av råfiskloven, hadde A en langt mer aktiv rolle.
- (37) Lagmannsretten fastsatte straffen for A til fengsel i ett år, uten rettighetstap. Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at det bør idømmes tidsbegrenset rettighetstap etter straffeloven § 29 nr. 2 i tillegg til fengselsstraffen. Falch mener at fengselsstraffen er blitt for streng, men at lagmannsrettens vurdering av spørsmålet om rettighetstap er korrekt.

- (38) Etter straffeloven § 29 nr. 2 kan, når allmenne hensyn krever det, rettighetstap idømmes hvis den straffbare handling viser at vedkommende er uskikket for en stilling eller virksomhet eller det må fryktes nye misbruk.
- (39) Det dreier seg i dette tilfellet om en rekke forskjellige straffbare handlinger begått av daglig leder i næringsvirksomhet, av et betydelig omfang, med et overveiende planmessig preg og over en lengre tidsperiode. Overtredelsenes karakter og omfang viser etter mitt syn at uskikkethetskriteriet er tilfredsstilt i forhold til ledende stillinger eller styringsoppgaver i fiskerinæringen. Allmenne hensyn taler også for rettighetstap i en sak av denne karakter. Riktignok er det lenge siden overtredelsene fant sted. Dette har sammenheng med at etterforskningen i saker som dette tar tid, og også i dette tilfellet har etterforskningen vært omfattende. Jeg finner ikke å kunne tillegge tidsmomentet avgjørende vekt. På den annen side vil, som lagmannsretten har pekt på, et rettighetstap ramme hardt, og jeg finner at tidsrammen bør settes til tre år.
- (40) Jeg mener at det i tillegg til rettighetstapet bør reageres med en fengselsstraff. Men særlig når det tas hensyn til det meget følbare rettighetstapet, bør fengselsstraffen mildnes i forhold til lagmannsrettens utmåling. Jeg anser en fengselsstraff på seks måneder for passende. Etter det opplyste legger jeg til grunn at Falch skal ha to dagers varetektsfradrag.
- (41) Jeg går etter dette over til å se på ankene over den foretaksstraffen lagmannsretten idømte Chr. Falch AS, en bot på 1,5 millioner kroner.
- (42) Innledningsvis minner jeg om at selskapet, med bakgrunn i overtredelsene av råfiskloven, også er idømt inndragning etter straffeloven § 34. Forgåelsene fant sted dels før, dels etter skjerpingen av inndragningsbestemmelsen ved lovendring 11. juni 1999 nr. 39, som trådte i kraft 1. juli samme år. Etter lovendringen skal inndragning av utbytte i utgangspunktet være obligatorisk og uten fradrag for utgifter.
- (43) Som tidligere bemerket, var førstehåndsverdien av fisken ca. 6,7 millioner. Inndragningsbeløpet ble satt til 4,3 millioner kroner. Inndragningen må sies å ha rammet selskapet hardt, idet nettovinningen av overtredelsene må antas å ha vært forholdsvis beskjedne. Jeg bemerker at lagmannsretten la til grunn at bruttofortjenesten var ca. 400 000 kroner.
- (44) I lys av inndragningen, og også det personlige straffansvar for gjerningsmennene, kan det reises spørsmål om det i tillegg bør utmåles en foretaksstraff etter straffeloven § 48 a. Det dreier seg imidlertid om omfattende lovbrudd, begått av sentrale personer i selskapets ledelse for å fremme dets forretningsmessige og økonomiske interesser. Etter mitt syn taler de allmennpreventive hensyn klart for at selskapet også pålegges en følbare bøtestraff. Men den samlede reaksjon overfor selskapet er etter min mening blitt for høy. Når det tas hensyn til inndragningen på 4,3 millioner kroner, mener jeg at boten bør settes til kr 700 000.
- (45) Endelig er straffutmålingen for B, C og D påanket av påtalemyndigheten, som har hevdet at det må reageres med fengselsstraff, hensett til at de etter påtalemyndighetens syn også skulle ha vært dømt etter straffeloven § 166. Forsvareren har i skranken gjort gjeldende at bøkene bør settes ned.

- (46) Disse domfelte har, som arbeidstagere i bedriften, utstedt de uriktige bryggesedlene og har spilt en sentral og nødvendig, men ikke selvstendig, rolle i omgåelsene av kvote- og registreringsordningen. For C har lagmannsretten i skjerpende retning vist til at han overtrådte bryggeseddelforskriften også etter at opprullingen av saken var innledet. På den annen side har han hatt et varetektsopphold. Dette tar jeg hensyn til ved å fastsette boten og den subsidiære fengselsstraffen på samme nivå som for de to andre.
- (47) Jeg finner det klart at det bør reageres med en bøtestraff av ikke ubetydelig størrelse. Likevel er boten etter mitt syn satt noe høyt. Jeg mener boten – for samtlige – bør reduseres til kr 50 000. Den subsidiære fengselsstraffen er uteglemt i lagmannsrettens dom og settes til 20 dager, jf. straffeloven § 28.
- (48) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lovanvendelsesanken forkastes.
2. I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

For A:

Straffen settes til fengsel i 6 – seks – måneder, med fradrag for 2 – to – dager for utholdt varetekt.

I tillegg fradømmes han for et tidsrom på 3 – tre – år retten til å inneha stilling som daglig leder, inneha styreverv eller utøve egen næringsvirksomhet innen virksomheter som driver med mottak, produksjon og/eller omsetning av fisk, jf. straffeloven § 29 nr. 2.

For Chr. Falch AS:

Straffen etter straffeloven § 48 a settes til en bot på 700 000 – syvhundretusen – kroner.

For B:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.

For C:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.

For D:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.

- (49) Dommer **Skoghøy**: Bortsett fra spørsmålet om hvorvidt A skal idømmes rettighetstap, er jeg i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (50) Selv om de forhold A er dømt for, samlet sett må anses som forholdsvis alvorlige, finner jeg ikke tilstrekkelig grunn til å ilegge ham rettighetstap. Som lagmannsretten har fremholdt, vil et rettighetstap ramme både A og Chr. Falch AS hardt. Både i lovforarbeider og rettspraksis er det mant til varsomhet med bruk av rettighetstap, jf. Matningsdal/Bratholm (red.): Straffeloven med kommentarer, Første del, 2. utgave (2003), side 195-196. Spørsmålet om rettighetstap skal idømmes, må også ses i sammenheng med den fengselstraff som er utmålt, og den inndragning og foretaksstraff som selskapet er ilagt. Jeg kan ikke se at det er nødvendig med en slik reaksjon i dette tilfellet. Ved vurderingen har jeg også lagt vekt på den tid som har gått siden handlingene fant sted. Etter rettspraksis må tidsmomentet tillegges særlig vekt ved avgjørelsen av om rettighetstap skal idømmes, jf. Matningsdal/Bratholm, op.cit. side 202.
- (51) Dommer **Tjomsland**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Mitsem.
- (52) Dommer **Rieber-Mohn**: Likeså.
- (53) Dommer **Gjølstad**: Likeså.
- (54) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lovanvendelsesanken forkastes.
2. I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

For A:

Straffen settes til fengsel i 6 – seks – måneder, med fradrag for 2 – to – dager for utholdt varetekt.

I tillegg fradømmes han for et tidsrom på 3 – tre – år retten til å inneha stilling som daglig leder, inneha styreverv eller utøve egen næringsvirksomhet innen virksomheter som driver med mottak, produksjon og/eller omsetning av fisk, jf. straffeloven § 29 nr. 2.

For Chr. Falch AS:

Straffen etter straffeloven § 48 a settes til en bot på 700 000 – syvhundretusen – kroner.

For B:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.

For C:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.

For D:

Straffen settes til en bot på 50 000 – femtitusen – kroner, subsidiært 20 – tyve – dagers fengsel.